

2008-09-16

Anne-Marie Morhed
Föreståndare

PM

Program för jämställdhetsintegrering i staten (*JÄMI*)

Regeringen har uppdragit åt Nationella sekretariatet för genusforskning att utveckla program- och programaktiviteter till stöd för statliga myndigheters jämställdhetsintegrering (IJ2008/1467/JÄM). Sammanlagt har 13 milj kronor anslagits för genomförande inom en treårsperiod. Slutredovisning skall ske 2010-12-31

Nationella sekretariatet för genusforskning tillkom 1998 i syfte att öka kännedomen om genusforskning och främja spridningen av genusperspektiv i forskningen. Inför regeringens forskningspolitiska prioriteringar för de närmaste fyra åren begärde sekretariatet att också mera aktivt få verka som en brygga mellan jämställdhetsforskning och jämställdhetspolitik. Regeringen hänvisar bl a till detta i beslutet att ge sekretariatet nämnda uppdrag.

Programmet för jämställdhetsintegrering i staten kommer i förkortad form att benämnas *JÄMI*.

Några utgångspunkter

JÄMIs inriktning

Programmet *JÄMI* skall vara övergripande och stödja samt underlätta myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering. Det utformas inte i första hand som ett utbildnings- eller forskningsprogram som ger kurser och/eller driver egen forskning eller egna jämställdhetsprojekt. *JÄMIs* uppgift är i stället att stimulera och utveckla det processtödd som utförs av konsulter på en konsultmarknad, den jämställdhetsforskning som bedrivs vid universitetet och det utvecklingsarbete för jämställdhet som utgör ett samarbete mellan forskare och praktiker. Eftersom konsultmarknaden inom jämställdhetsområdet ännu är svagt utvecklad kommer det dock att under en övergångstid finnas behov av specifika och riktade stimulansåtgärder i form av såväl utbildning och forskning som metodutveckling. Den metodutveckling som *JÄMI* förväntas lämna bidrag till kan möjliggöras i mötet mellan den fria universitetsforskningen och det praktiska jämställdhetsarbetet. *JÄMIs* placering vid universitetet underlättar detta möte liksom uppbyggandet av det långsiktiga stöd på konsultmarknaden, som regeringen eftersträvar. I *JÄMIs* uppgift att ge ett övergripande stöd till myndigheters arbete med jämställdhetsintegrering finns jämställdhetsforskning och/eller tillämpad genusforskning som en viktig grund i kompetensen, liksom pedagogisk och kommunikativ kunskap.

JÄMI utgör en uppföljning av kommittén Jämstöd, som under åren 2005 - 2007 arbetade dels med att utveckla praktiska metoder och modeller till stöd för jämställdhetsintegrering,

dels utbilda tjänstemän i departement och myndigheter i jämställdhetsintegrering. Jämstöd redovisar sitt arbete i betänkandet Stöd för framtiden – om förutsättningar för jämställdhetsintegrering (SOU 2007:15) samt i ytterligare två skrifter. Jämstöds arbete är en viktig erfarenhetsbas för JÄMI, liksom det utredningsarbete som Sverige fick EU-kommissionens uppdrag att leda om jämställdhetsintegrering i EU:s stater. I rapporten *Gender mainstreaming i the EU Member States (Part1-3) 2007* av Gunilla Sterner och Helene Biller jämförs och värderas arbetet med jämställdhetsintegrering inom EU-staternas regeringskanslier.

JÄMI är uppbyggt kring fyra huvuduppgifter (se nedan) och inriktas på metodutveckling, erfarenhetsutbyte, information och kvalitetssäkring.

Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är den strategi som valts för att uppnå målen för jämställdhetspolitiken. Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet. För myndigheter innebär arbetet med jämställdhetsintegrering att ett jämställdhetsperspektiv ska införlivas i den löpande verksamheten

Begreppet jämställdhetsintegrering började användas i början av 1990-talet och klargörs i prop 1993/94:147 *Delad makt och delat ansvar* som regeringens uppdrag till myndigheterna att implementera de jämställdhetspolitiska målen i sin verksamhet.

De nu gällande jämställdhetspolitiska målen är formulerade i prop. 2005/06:155 *Makt att forma samhället och sitt eget liv - nya mål i jämställdhetspolitiken*, där det övergripande målet är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Under detta mål finns fyra delmål:

- *Jämn fördelning av makt och inflytande.* Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- *Ekonomisk jämställdhet.* Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
- *Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.* Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjlighet att ge och få omsorg på lika villkor.
- *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.* Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Strategin jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming) används också inom FN och EU fr o m mitten av 1990-talet och definieras av Europarådet som en strategi med följande formulering.

Gender mainstreaming is the (re) organisation, improvement, development and evaluation of policy processes, so that a gender equality perspective is incorporated in all policies at all levels and at all stages, by the actors normally involved in policy-making.

Strategin för jämställdhetsintegrering betonar verksamhetsutveckling av myndigheternas kärnverksamhet, liksom hur detta slår gentemot brukare/användare/avnämre samt hur

metoder skall utvecklas för att driva processen framåt. Dock utesluter inte strategin jämställdhetsutveckling av myndigheternas inre verksamhet, dvs. jämställdhetsarbete från arbetsgivar-, personal-, och/eller arbetsmiljösynpunkt. Ett helhetsperspektiv på jämställdhetsarbete, som bygger på de politiskt satta målen för jämställdhetssträvandena, är viktigt för att nå resultat med jämställdhetsintegrering.

Regeringsuppdragets delar (JÄMI:s uppgifter)

Fyra olika områden lyfts fram i uppdraget, nämligen.

- *Vidarutveckla metoder för jämställdhetsintegrering.* Uppdraget innebär i första hand att lyfta fram, jämföra och värdera kunskapsförankrade (dokumenterade) sätt att arbeta med jämställdhetsintegrering = metodutveckling.
- *Vara forum för erfarenhetsutbyte.* Här handlar det om att stimulera till erfarenhetsutbyte mellan olika intressenter/aktörer av jämställdhetsintegrering, exempelvis i nätverk, kurser, konferenser, seminarier, interaktiv webb-kommunikation och/eller i pappersform/ tidningar/tidskrifter = erfarenhetsutbyte.
- *Informera om jämställdhetsintegrering.* I uppdraget ingår att informera om betydelsen av regeringens uppdrag om jämställdhetsintegrering och tillgängliggöra allt material som har betydelse för detta kunskapsfält = information.
- *Skapa förutsättningar för långsiktigt stöd för jämställdhetsintegrering.* Här handlar det om dels att myndigheternas kompetens utvecklas genom de metoder som appliceras och ”mainstreamas” i lednings- och styrsystem, dels hur stödfunktionen på sikt kan frigöras från staten och kanaliseras via en utbildad och kvalitetssäkrad konsultmarknad = kvalitetssäkring.

Uppdragets genomförande

JÄMIs stödfunktion utformas på följande sätt.

Organisation och bemanning

Det operativa ansvaret har JÄMIs programansvariga/e. Han/hon ska i nära samarbete med sekretariatets föreståndare och en ledningsgrupp leda programarbetet. I ledningsgruppen ingår bland andra den programansvariga/e, sekretariatets föreståndare, en representant från Regeringskansliet. Till stöd för ledningsarbetet finns en referensgrupp med en sammansättning som leder in kunskap om jämställdhetsintegrering i programmet. I den övriga personalstaben finns informatör, utredare och administratör. Samtliga tjänster/uppdrag tillsätts som projektanställningar och/eller konsultuppdrag.

- Programansvarig rekryteras med en kravprofil som stämmer med uppdraget: stor kommunikativ förmåga, genus- och jämställdhetskompetens, erfarenhet av jämställdhetsintegrering/jämställdhetspolitik, vana vid projektledning, kunskap om statlig förvaltning mm
- Utredare med uppgift att dels lokalisera och styra kartläggning av myndigheternas stödbehov, dels svara för själva kunskapsuppbyggnaden i programmet – teorier och metoder.
- Informatör/er med stor webbvana skall skapa en välfungerande och interaktiv webbplats, utveckla informationsmaterial och arrangera möten och seminarier mm.
- Konsultstöd – behovsinventering och kartläggning av myndigheters instruktioner och regleringsbrev (kolla ”Statsliggaren” på esv.se), juridisk expertis i upphandling mm
- Administratör med uppgift att sköta den direkta projektadministrationen och projektaktiviteterna samt kommunicera projektinformation med myndigheter.

Programmet *JÄMI* ansluter i vissa delar till sekretariatets ordinarie verksamhet, fr a i fråga om informationsspridning och kunskapshantering. Sekretariatets kompetens inom genusforskningsområdet och närheten till universitetets utbildnings- och forskningsverksamhet är en viktig tillgång för programmet. I sin tur kommer *JÄMI* att bidra med kompetenshöjning av sekretariatets grunduppdrag, då det innebär personal- och kunskapsutveckling på ett delvis nytt område. På sikt bör detta stärka sekretariatets verksamhet som helhet.

Praktiskt skall emellertid programmet styras utifrån sitt övergripande intresse att bygga upp ett stöd till jämställdhetsintegrering. *JÄMI* kan därför inte i någon större utsträckning "smältas ihop" med eller integreras i sekretariatets ordinarie verksamheten. *JÄMI* är beroende av särskilt utvald personal och särredovisning av ekonomi och verksamhet. Det är önskvärt att programmet lokaliseras till Gbg, men det är dock inte nödvändigt om annan lokalisering är lämpligare.

Vidareutveckling av metoder

Eftersom programmet inte medger forskning och/eller praktisknära uppföljningar måste metodutvecklingen ske som aktiviteter i form av dels sk metastudier av genomförda jämställdhetsinsatser och avslutad forskning sk följeforskning, dels erfarenhetsutbyten av "best practices". Bägge formerna tillåter jämförelser mellan olika angreppssätt, ansträngningar och resultat för att nå jämställdhet. Metodens effektivitet bör vara kopplad till resultatet – har jämställdheten förbättrats? Metoder och teorier hör ihop genom sin kontextbundenhet.

Fora för erfarenhetsutbyte

skapas både i "verkligheten" och "virtuellt". Det är viktigt att dessa mötesplatser blir attraktiva, spännande och på sikt självgående. *JÄMI* arrangerar seminarier konferenser riktade till olika målgrupper och inbjuder till diskussioner och erfarenhetsutbyten med hjälp av innehållsrika och överskådliga webbsidor och nätverk mellan individer.

Informationsförmedling

JÄMI har en egen webbplats (länkad till sekretariatets) som innehåller nyheter, databaser för beprövade metoder översikt över jämställdhetsforskning och jämställdhetsforskare, beskrivning av jämställdhetsmålen, hänvisning till lagar och förordningar mm. *JÄMI* bör också ha ett nyhetsblad och tryckt information.

Förutsättningar för långsiktigt stöd

En marknad med kunniga och intresserade konsulter, som myndigheterna kan använda i sin verksamhetsutveckling, stimuleras i första hand av de medel som myndigheter kan söka hos olika finansiärer på området. Exempelvis borde SKL:s (Sveriges kommuner och landsting) 100 milj ge en ordentlig skjuts, liksom också ESF-rådets socialfondsmedel på drygt fyra miljarder för projekt som måste vara jämställdhetsintegrerade. Därtill är Vinnova och NUTEK viktiga finansiärer av jämställdhetsprojekt.

*JÄMI*s primära roll gentemot aktörerna inom det praktiska jämställdhetsarbetet är att ge visst riktat utbildningsstöd, utveckla metoder för jämställdhetsintegrering samt föreslå system för kvalitetssäkring, t ex kravprofiler vid upphandling av konsulter och ev certifiering.

JÄMIs roll gentemot myndigheterna är att utreda och känna till deras behov av stöd, skapa förutsättningar för ett erfarenhetsutbyte mellan myndigheter samt i någon mån kunna förmedla ett praktiskt stöd. Ambitionsnivån är att fånga in detta stödbehov hos i första hand de myndigheter som har direkta uppdrag om jämställdhetsintegrering i sina regleringsbrev och/eller instruktioner.

Redovisning/uppföljning

Programmet skall enligt regeringens anvisningar i beslutet delredovisas i Göteborgs universitets årsredovisning för 2009 och slutredovisas 2010-12-31

Kommunikationsplanplan

Programupptakt

Ett viktigt tillfälle för att uppmärksamma JÄMI blir under sekretariatets 10-årsjubileum 2008-10-22 kl 14-16, med efterföljande mingel i universitetshuset, GU. Under den hearing som sker är bl a statssekreterare Hallerby inbjuden att medverka och liksom universitetets rektor Pam Fredman.

Offentliggörande av JÄMI under hösten

Lanseringen under hösten sker dels via hemsidan inom nyhetsbevakningen länkad bl a till denna informationspromemoria och en broschyr/pressmeddelande för spridning samt muntligt vid flera tillfällen under hösten: 11/9 "länsstyrelsens nätverksmöte för jämställdhet inom göteborgsregionen" i Gbg, 19-20/9 jämställdhetskonferens "Att lyfta genus och jämställdhet i universitetet" i Linköping, 24/9 nätverksmöte med länens jämställdhetsexperter i Sthlm, 25-28/9 under bok- och biblioteksmässan i Gbg, 27-30/10 skolforum i Sthlm, 5/11 invigning av databasen GREDA i Gbg, 11/11 SKL:s sem om hållbar jämställdhet i Gbg, 12/11 ESF-rådets seminarium om jämställdhetsintegrering i Gbg, 14/11 HSVs nätverksmöte för universitetens och högskolornas jämställdhetshandläggare i Sthlm.

Officiell invigning av programmet JÄMI

Lanseringen bör ske under januari 2009 med en konferens riktad till programmets målgrupper.